

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 587/2018-47

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného spoločnosťou Beňo & partners advokátska kancelária, s. r. o., Námestie sv. Egídia 93, Poprad, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Jozef Beňo, PhD., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Kežmarok v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 144/2008 v období po právoplatnosti nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 144/2012 zo 16. apríla 2013 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Kežmarok v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 144/2008 v období po právoplatnosti nálezů

Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 144/2012 zo 16. apríla 2013 porušené bolo.

2. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré mu je Okresný súd Kežmarok povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Kežmarok je povinný nahradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 390,50 € (slovom tristodeväťdesiat eur a päťdesiat centov) na účet jeho právneho zástupcu spoločnosti Beňo & partners advokátska kancelária, s. r. o, Námestie sv. Egídia 93, Poprad, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ] nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 587/2018-12 z 15. novembra 2018 prijal podľa vtedy platného a účinného § 25 ods. 3 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), v časti, ktorou namietal porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Kežmarok (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 144/2008 (ďalej aj „napadnuté konanie“) v období po právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 144/2012 zo 16. apríla 2013. Vo zvyšnej časti, t. j. vo veci namietaného porušenia čl. 20 ods. 1 a 3 a čl. 46 ods. 1 ústavy bola ústavná sťažnosť sťažovateľa odmietnutá.

2. Ústavná sťažnosť bola pôvodne pridelená sudcovi spravodajcovi Ladislavovi Oroszovi, ktorému 16. februára 2019 uplynulo funkčné obdobie. Do 16. februára 2019 nebola prijatá ústavná sťažnosť sťažovateľa prerokovaná, preto bola v súlade s čl. X bodom 5 písm. b) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 schváleného 16. októbra 2019 náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov prerozdelená a 17. októbra 2019 pridelená sudcovi spravodajcovi Rastislavovi Kaššákovi.

3. Podľa čl. II bodu 5 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky schváleného na zasadnutí pléna ústavného súdu 4. decembra 2019 na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 (ďalej len „rozvrh práce“) je na konanie vo veciach patriacich do pôsobnosti senátov ústavného súdu v jednotlivých prípadoch príslušný ten senát ústavného súdu, ktorého členom je sudca spravodajca, ktorému bola vec pridelená. V súlade s čl. II bodom 3 písm. a) rozvrhu práce pri predkladaní pridelených vecí do senátu sudcom spravodajcom Rastislavom Kaššákom pracuje prvý senát ústavného súdu v zložení Jana Baricová (predsedníčka senátu), Rastislav Kaššák a Miloš Maďar. Prijatú ústavnú sťažnosť sťažovateľa preto prerokoval senát v zložení uvedenom v záhlaví tohto rozhodnutia.

4. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že napadnuté konanie sa začalo 7. augusta 2008 na Okresnom súde Košice I na základe žaloby [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobkyňa“), ktorou sa proti sťažovateľovi domáhala vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“). Vec bola 6. októbra 2008 postúpená okresnému súdu ako miestne príslušnému súdu na jej prejednanie a rozhodnutie.

5. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ uvádza, že napadnuté konanie nie je dosiaľ právoplatne skončené, pričom po nadobudnutí právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 144/2012 zo 16. apríla 2013, ktorým už bolo vyslovené porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2

ústavy a okresnému súdu bolo prikázané konať bez prietáhov, okresný súd vykonal tieto úkony:

„- rozhodol rozsudkom č. k. 3C/144/2008-1871 zo dňa 09.07.2013 (odvolací súd rozsudok zrušil uznesením 3Co/228/2013-2016 zo dňa 17.06.2014);

- rozhodol o návrhu žalovaného na nariadenie neodkladného opatrenia uznesením č. k. 3C/144/2008-2069 zo dňa 22.08.2014, ktoré bolo potvrdené odvolacím súdom (sp. zn. 5Co 208/2014 zo dňa 22.10.2014);

- vytýčil pojednávanie na 16.12.2014;

- uznesením č. k. 3C 144/2008-3241 zo dňa 17.12.2014 zamietol vzájomné návrhy účastníkov konania (odvolací súd na odvolanie žalovaného potvrdil uznesenie vo výroku II.);

- vytýčil pojednávanie na 23.01.2015, ktoré bolo odročené na neurčito z dôvodu predloženia spisu odvolaciemu súdu;

- vytýčil termín pojednávania na 14.07.2015 (odročené – PN žalobkyne);

-uznesením č. k. 3C/144/2008-2697 zo dňa 21.08.2015 zamietol návrh žalobkyne na nariadenie predbežného opatrenia (odvolací súd uznesenie potvrdil);

- vytýčil termín pojednávania na 08.09.2015;

- rozhodol rozsudkom zo dňa 06.11.2015 (odvolací súd rozsudok opätovne zrušil uznesením sp. zn. 20C/68/2016 zo dňa 31.01.2017 a vrátil vec súdu prvej inštancie na nové konanie);

- dňa 25.08.2017 vyzval účastníkov na zaslanie návrhov na doplnenie dokazovania a vytýčil termín pojednávania na 10.10.2017;

- pojednávania dňa 10.10.2017 odročil na 06.11.2017 s tým, aby PZ žalobkyne prejednal s klientkou podanie žalovaného;

- pojednávanie dňa 06.11.2017 odročil na 21.12.2017 s tým, aby žalobkyňa doložila požadované doklady;

- pojednávanie dňa 21.12.2017 odročil pre zdravotné problémy žalobkyne na 25.01.2018;

- pojednávanie dňa 25.01.2018 odročil na 22.02.2018 s tým, že deň pred pojednávaním bolo doručené podanie žalobkyne s rozsiahlymi prílohami;

- pojednávanie dňa 22.02.2018 odročil na neurčito za účelom pribratia znalca a predloženia ďalších dôkazných listín do spisu účastníkmi konania;

- uznesením č. k. 3C/144/2008-3264 zo dňa 12.03.2018 nariadil znalecké dokazovanie na ocenenie spornej nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v [REDACTED];

- určil termín ohliadky nehnuteľnosti na 04.05.2018;

- na ohliadke určil termín pojednávania na 01.06.2018;

- pojednávanie dňa 01.06.2018 odročil na 06.09.2018 za účelom vypočutia znalca a doloženia dôkazných listín žalobkyňou. “

6. Sťažovateľ tvrdí, že predmetný spor nie je osobitne právne náročný, pričom v tejto súvislosti poukazuje aj na vyjadrenie konajúceho sudcu z 10. decembra 2012 k jeho predchádzajúcej ústavnej sťažnosti, podľa ktorého v danom prípade nejde o mimoriadne právne zložitú vec. Sťažovateľ namieta, že okresný súd opakovane nerešpektoval § 118 a § 122 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“) a odročoval pojednávania z dôvodu oneskorene predložených vyjadrení žalobkyne a požadoval od žalobkyne predloženie dokladov napriek jej vyjadreniu, že predmetnými dokladmi nedisponuje.

7. Sťažovateľ je toho názoru, že svojím správaním ani vykonanými úkonmi v napadnutom konaní neprispel k vzniku prietáhov.

8. Prietahy v konaní boli podľa sťažovateľa spôsobené predovšetkým postupom okresného súdu, ktorý aj napriek nálezom ústavného súdu zo 16. apríla 2013 nepostupoval v súlade so zásadou sudcovskej koncentrácie a napriek „*pomerne početným pojednávaniam vo veci a vysloveným názorom odvolacieho súdu doposiaľ meritórne nerozhodol*“. Sťažovateľ súčasne poukazuje na to, že obe dosiaľ vydané rozhodnutia okresného súdu boli odvolacím súdom vyhodnotené ako nepreskúmateľné.

9. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí jeho ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, v ktorom vysloví, že jeho základné právo na konanie bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy bolo v napadnutom konaní porušené

postupom okresného súdu a prikáže okresnému súdu vo veci konať. Súčasne si sťažovateľ uplatnil finančné zadost'učinenie v sume 10 000 € a náhradu trov konania, na zaplatenie ktorých žiada zaviazať okresný súd.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

10. V súvislosti s oznámením ústavného súdu o prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie okresný súd zaujal stanovisko podaním sp. zn. 1 SprO 1022/2018 z 12. februára 2019, v ktorom predsedníčka okresného súdu uviedla, že napadnuté konanie nie je dosiaľ právoplatne skončené. Z jej vyjadrenia vyplýva, že okresný súd po právoplatnosti nálezú ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 144/2012 zo 16. apríla 2013 v napadnutom konaní rozhodol o návrhu sťažovateľa na nariadenie predbežného opatrenia (uznesenie sp. zn. 3 C 144/2008 z 22. augusta 2014), o návrhu žalobkyne na nariadenie predbežného opatrenia (uznesenie sp. zn. 3 C 144/2008 z 21. augusta 2015) a trikrát rozhodol vo veci samej:

- rozsudkom sp. zn. 3 C 144/2008 zo 4. júla 2013, ktorý bol zrušený uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 Co 228/2016 zo 17. júna 2014 a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie,

- rozsudkom sp. zn. 3 C 144/2008 zo 6. novembra 2015, ktorý bol zrušený uznesením krajského súdu sp. zn. 20 Co 68/2016 z 31. januára 2017 a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie,

- rozsudkom sp. zn. 3 C 144/2008 zo 17. decembra 2018, proti ktorému podali obe sporové strany odvolania a vec sa v súčasnosti nachádza na krajskom súde.

11. Predsedníčka okresného súdu poukázala na to, že spisový materiál má v súčasnosti približne 3 600 strán a obsahuje množstvo úkonov vykonaných sporovými stranami a okresným súdom, pričom uviedla, že z obsahu spisu nevyplývajú dlhšie obdobia nečinnosti okresného súdu, avšak efektívnosť jednotlivých úkonov, ako aj vplyv správania sporových strán na dĺžku napadnutého konania ponechala na zváženie ústavného súdu.

Súčasne vyjadrila súhlas s upustením od ústneho prejednanja ústavnej sťažnosti sťažovateľa.

12. Zákonný sudca JUDr. Andrej Kubinský v pripojenom vyjadrení zo 7. januára 2019 uviedol, že vo veci bolo už tretíkrát meritórne rozhodnuté 17. decembra 2018, pričom sporovým stranám plynie lehota na podanie odvolania. Zdôraznil, že ide o komplikované vyporiadanie BSM, ktoré si vyžiadalo vykonanie rozsiahleho dokazovania, pričom sporové strany v priebehu konania opakovane predkladali protichodné návrhy a taktiež návrhy na doplnenie dokazovania. Poukázal tiež na „*mimoriadne zlé vzťahy medzi účastníkmi konania*“ a podotkol, že v napadnutom konaní konal podľa „*časových možností v rámci rozvrhu práce i v rámci prípadov, ktoré má v senáte*“.

13. V doplnení vyjadrenia k ústavnej sťažnosti z 3. januára 2020 predsedníčka okresného súdu uviedla, že napadnuté konanie nie je dosiaľ právoplatne skončené, pričom 18. marca 2019 bol spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaniach podaných obomi sporovými stranami.

14. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu na základe výzvy ústavného súdu reagoval na stanovisko okresného súdu replikou z 29. januára 2020, ktorá bola v rovnaký deň doručená ústavnému súdu. Opätovne zdôraznil, že predmetom napadnutého konania je vyporiadanie BSM, čo podľa jeho názoru predstavuje „*banálny spor*“. Ďalej uviedol, že sporové strany žiadnym spôsobom nepredlžovali napadnuté konanie a na nariadené pojednávania sa riadne ustanovili, preto nebolo potrebné pojednávania odročovať z dôvodu ich neprítomnosti. Postup okresného súdu sťažovateľ označil za „*chaotický*“, keďže okresný súd opakovaným odročovaním súdnych pojednávanií porušil § 179 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd vedie pojednávanie tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jednom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel Civilného sporového poriadku. Súčasne konajúci sudca podľa názoru sťažovateľa nerešpektoval ani povinnosť vyplývajúcu mu z § 183 ods. 1 CSP. Sťažovateľ v celom

rozsahu zotrval na svojich tvrdeniach obsiahnutých v ústavnej sťažnosti a vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednania ústavnej sťažnosti.

15. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu došiel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Právomoc ústavného súdu, ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a vyhodnotenie postupu okresného súdu

16. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

17. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

18. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach, v ktorých sa namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

19. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

20. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplývala do 30. júna 2016 z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), pričom podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp tzv. procesnej ekonomie v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Podobne podľa § 157 ods. 1 CSP súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, pričom § 179 ods. 1 CSP, podľa ktorého pojednávanie vedie súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, je len zopakovaním týchto zásad vytvárajúcich základný programový koncept na to, aby bola vec rozhodnutá bez zbytočných priet'ahov.

21. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP vo veci *Záborský a Šmáriková v. Slovensko*, m. m. II. ÚS 32/02, III. ÚS 241/2017, IV. ÚS 187/07). Uvedenými kritériami sa preto ústavný súd riadil aj posudzovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľa.

22. V súvislosti s posúdením prvého kritéria, t. j. právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd zotrúva na svojom právnom názore vyslovenom v náleze sp. zn. III. ÚS 144/2012 zo 16. apríla 2013, podľa ktorého vyporiadanie BSM patrí medzi štandardnú občianskoprávnu agendu všeobecných súdov, a preto napadnuté konanie nemožno považovať za právne zložitú. Navyše, problematika vyporiadania BSM je riešená v pomerne rozsiahlej a stabilnej judikatúre všeobecných súdov. Pokiaľ ide o faktickú (skutkovú) zložitú veci, ústavný súd uznáva, že v danom prípade si rozhodnutie sporu vyžiadalo vykonanie rozsiahleho dokazovania, a to tak vo forme nariadenia znaleckého dokazovania vrátane ohliadky nehnuteľnosti, ako aj zisťovaním majetkových pomerov sťažovateľa vo finančných ústavoch. Okresný súd sa pritom musel vysporiadať s opakovanými návrhmi strán na doplnenie dokazovania a s ich vzájomne si odporujúcimi vyjadreniami, na čo v konečnom dôsledku poukázal aj konajúci sudca vo svojom vyjadrení zo 7. januára 2019. Napriek uvedenému ústavný súd musí zdôrazniť, že ani konštatovaná skutková zložitú veci nie je spôsobilá vysvetliť či ospravedlniť neprimeranú dĺžku napadnutého konania, ktoré sa v danom prípade začalo 7. augusta 2008 a ani po takmer dvanástich rokoch nie je právoplatne skončené. Skutkovú zložitú veci však možno primerane zohľadniť pri určení sumy finančného zadosťučinenia (porovnaj IV. ÚS 374/2014, IV. ÚS 140/2014).

23. Ústavný súd sa ďalej zamerl na posúdenie ďalšieho kritéria, ktorým je správanie sa samotnej osoby, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd pri skúmaní obsahu spisu okresného súdu nezistil také správanie sťažovateľa ako strany sporu, ktoré by podstatným spôsobom prispelo k celkovej dĺžke napadnutého konania, a rovnako ani žiadne okolnosti, ktoré by mali byť osobitne zohľadnené na jeho ťarchu. Sťažovateľ, resp. jeho právny zástupca sa pravidelne zúčastňovali nariadených pojednávaní a primerane reagoval na výzvy okresného súdu, aj keď z obsahu predloženého spisu vyplýva, že okresný súd 4. septembra 2014 odročil pojednávanie z dôvodu neprítomnosti sťažovateľa a za neospravedlnenie jeho neúčasti na pojednávaní uskutočnenom 16. septembra 2014 uložil sťažovateľovi poriadkovú pokutu v sume 300 €. Priebeh napadnutého konania bol súčasne charakterizovaný aj opakovanými návrhmi sťažovateľa (a taktiež aj žalobkyne) na nariadenie neodkladného opatrenia

(1. augusta 2014, 15. decembra 2014) a následným predkladaním spisu krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaniach sťažovateľa proti uzneseniam okresného súdu, ktorými nebolo jeho návrhom vyhovené. Ústavný súd však konštatuje, že využitie možností daných sťažovateľovi procesnými predpismi na uplatňovanie a presadzovanie jeho práv v súdnom konaní môže síce spôsobiť predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné prietahy (m. m. I. ÚS 31/01). Zároveň dĺžku konania, ktorá je dôsledkom úkonov jeho účastníkov alebo ich nečinnosti, nemožno považovať za dôvod na vyslovenie zbytočných prietahov v prípade, keď súd o procesných návrhoch sťažovateľa konal a rozhodoval bez zbytočných prietahov (napr. II. ÚS 41/00).

24. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní ako tretie kritérium pre posúdenie vzniku zbytočných prietahov a s tým spojené porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. V tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Rovnako tak môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy aj nesprávna činnosť príslušného štátneho orgánu (m. m. II. ÚS 33/99), ktorú z hľadiska jej dôsledkov nepochybne možno považovať za neefektívnu činnosť.

25. Po preskúmaní obsahu spisu predloženého okresným súdom v tejto veci ústavný súd konštatuje, že napadnuté konanie síce nie je poznačené výraznými obdobiami nečinnosti okresného súdu, ale jeho postup, ktorý je nepochybne možné označiť ako neefektívny, mal za následok vznik zbytočných prietahov. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku napadnutého konania však ústavný súd nepovažoval za potrebné detailne sa zaoberať a hodnotiť jednotlivé úkony vykonané okresným súdom v napadnutom konaní, pretože aj skutkovo či právne náročnejšia občianskoprávna vec nesmie trvať takú dlhú dobu. Neefektívna činnosť okresného súdu spočíva podľa názoru ústavného súdu predovšetkým v tom, že okresný súd trikrát rozhodoval vo veci samej. Z odôvodnenia uznesenia krajského súdu sp. zn. 3 Co 228/2013 zo 17. júna 2014 pritom vyplýva, že dôvodom na zrušenie

prvého meritórneho rozsudku okresného súdu sp. zn. 3 C 144/2008 zo 4. júla 2013 bol podľa v tom čase platného a účinného § 221 ods. 1 písm. f) OSP postup okresného súdu, ktorým bola účastníkom konania odňatá možnosť konať pred súdom a súčasne bolo poukázané na nesúlاد výroku predmetného rozsudku s jeho odôvodnením. Porušenie práva na spravodlivý súdny proces spočívajúce v nesprávnom procesnom postupe okresného súdu a taktiež jeho postup v rozpore s vtedy platným a účinným § 118 ods. 4 OSP boli konštatované aj v uznesení krajského súdu sp. zn. 20 Co 68/2016 z 31. januára 2017, ktorým bol podľa § 389 ods. 1 písm. b) CSP zrušený v poradí druhý meritórny rozsudok okresného súdu sp. zn. 3 C 144/2008 zo 6. novembra 2015 a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Ústavný súd považuje za potrebné poznamenať, že predmetné uznesenie, ktorým krajský súd opätovne zrušil rozsudok okresného súdu, bolo vydané v rozpore s § 390 CSP, podľa odseku 2 ktorého odvolací súd sám rozhodne vo veci, ak a) rozhodnutie súdu prvej inštancie bolo už raz odvolacím súdom zrušené, vec bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie a b) odvolací súd koná a rozhoduje o odvolaní proti novému rozhodnutiu súdu prvej inštancie. Možno preto konštatovať, že aj tento postup krajského súdu, ktorý nerešpektoval § 390 ods. 2 CSP, ovplyvnil dĺžku napadnutého konania (m. m. III. ÚS 5/2018, I. ÚS 227/2018). Následne okresný súd rozhodol vo veci samej tretíkrát rozsudkom sp. zn. 3 C 144/2008 zo 17. decembra 2018, proti ktorému podali obe sporové strany odvolanie, pričom spis sa od 26. marca 2019 nachádza na krajskom súde. Predmetná vec tak nie je ani po takmer dvanástich rokoch trvania napadnutého konania právoplatne skončená, a to aj napriek už raz vyslovenému porušeniu základného práva sťažovateľa na konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a príkazu danému okresnému súdu vo veci konať v náleze ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 144/2012 zo 16. apríla 2013.

26. Za súčasť nesústredenej činnosti okresného súdu považuje ústavný súd aj jeho postup v súvislosti s dokazovaním vykonaným v apríli 2015, ktoré bolo zmarené v dôsledku nesprávne uvedených osobných údajov sťažovateľa na žiadostiach okresného súdu o poskytnutie súčinnosti adresovaných finančným inštitúciám. V dôsledku tohto pochybenia okresného súdu, na ktoré poukázal aj krajský súd vo svojom zrušujúcom uznesení

z 31. januára 2017, bolo potrebné celé dokazovanie v tomto smere zopakovať, čím evidentne došlo k predĺženiu napadnutého konania.

27. O neúčelnom a nehospodárnom postupe okresného súdu svedčí aj množstvo nariadených pojednávanií, ktoré okresný súd odročoval z rôznych dôvodov (neprítomnosť strán, zabezpečenie dôkazov, nariadenie znaleckého dokazovania, výsluch znalca atď.), pričom podľa názoru ústavného súdu nepostupoval v súlade s § 179 ods. 1 CSP, ktoré súdu prikazuje viesť konanie takým spôsobom, aby sa vo veci samej rozhodlo pri čo najmenšom počte pojednávanií. Za porušenie zásady hospodárnosti konania a zásady koncentrácie (§ 470 ods. 2 druhá veta CSP) možno považovať aj postup, keď okresný súd odročil pojednávanie uskutočnené 6. septembra 2018 na účel vyhlásenia rozsudku vo veci samej na 24. september 2018, čo vyplýva zo zápisnice o pojednávanií. Na predmetnom pojednávanií však konajúci sudca oznámil, že vo veci bude vykonávať ďalšie dokazovanie výsluchom strán a pojednávanie odročil z dôvodu neprítomnosti žalobkyne a jej právneho zástupcu na 8. október 2018. K vyhláseniu rozsudku vo veci samej došlo až na pojednávanií 17. decembra 2018.

28. Takúto nesústredenú a neefektívnu činnosť okresného súdu je potrebné jednoznačne považovať za zbytočné priet'ahy v konaní, ktoré sú z ústavnoprávneho hľadiska netolerovateľné. Už samotná dĺžka napadnutého konania (jedenásť a pol roka) signalizuje porušenie základného práva s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, pričom okresný súd svojím postupom v napadnutom konaní zapríčinil vznik zbytočných priet'ahov aj v období po nadobudnutí právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 144/2013 zo 16. apríla 2013, keď riadne, resp. vôbec nevyužil nové procesné inštitúty, ktoré mu Civilný sporový poriadok od 1. júla 2016 umožňuje. Na základe uvedeného musí ústavný súd opätovne konštatovať porušenie základného práva s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a preto rozhodol tak, ako je uvedené v bode 1 výrokovej časti tohto nálezu.

28.1 Ústavný súd však v závere tejto časti odôvodnenia nálezu považuje za potrebné opätovne poukázať na ustanovenie § 390 CSP a konštatuje, že výklad zachovania účinkov odvolania podaného za účinnosti starej procesnej úpravy vybočuje z rámca ústavne konformného výkladu. Princíp zachovania účinkov úkonov, ktoré v konaní nastali

pred účinnosťou novej procesnej úpravy civilného konania vyjadrený v § 470 ods. 2 CSP je doplňujúcim k princípu okamžitej aplikácie ustanovení Civilného sporového poriadku vyjadreného v § 470 ods. 1 CSP. V danom prípade aplikácia § 470 ods. 2 CSP nesporne znamená zachovanie účinkov odvolania podaného za účinnosti starej procesnej úpravy spočívajúcich v odvolacom prieskume odvolaním napadnutého prvoinštančného rozsudku. Tento zachovaný účinok odvolania žiadnym spôsobom nespochybňuje okamžitú aplikáciu príkazu obsiahnutého v § 390 CSP. Z tohto dôvodu je potrebné dať do pozornosti najmä odvolaciemu súdu, aby pri svojom ďalšom rozhodovaní už ustanovenie § 390 CSP neignoroval. Ak by totiž odvolací súd už prvýkrát postupoval v súlade s touto účinnou právnou normou, mohlo byť napadnuté konanie už právoplatne skončené.

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

29. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

30. Hoci ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy bolo postupom okresného súdu porušené (bod 1 výroku nálezu), neprikázal okresnému súdu vo veci konať, aj keď uloženia takého príkazu sa sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti domáhal, pretože takýto príkaz už bol okresnému súdu daný v náleze sp. zn. III. ÚS 144/2012 zo 16. apríla 2013 (bod 4 výroku nálezu). Navyše, v čase rozhodovania ústavného súdu o prijatej ústavnej sťažnosti sťažovateľa sa už vec nachádzala na krajskom súde, ktorý v súčasnosti rozhoduje o odvolaniach sporových strán podaných proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 3 C 144/2008 zo 17. decembra 2018.

31. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

32. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

33. Sťažovateľ sa v ústavnej sťažnosti domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 10 000 €, čo odôvodňuje neprimeranou dĺžkou napadnutého konania a s tým spojenou ujmu, ktorú v dôsledku toho utrpel.

34. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

35. Ústavný súd v danom prípade pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu. S prihliadnutím na celkovú dĺžku napadnutého konania, správanie sťažovateľa, jeho záujem na veci, ale aj na skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu už okresný súd vo veci meritórne rozhodol rozsudkom sp. zn. 3 C 144/2008 zo 17. decembra 2018 a vec sa v dôsledku odvolaní oboch sporových strán nachádza vo fáze odvolacieho konania, a teda napadnuté konanie dosiaľ nie je právoplatne skončené, ústavný súd považoval za spravodlivé priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľovi v sume 3 000 € podľa citovaného čl. 127 ods. 3 ústavy.

36. Ústavný súd súčasne v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde nevyhovel tej časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ žiadal priznať finančné zadosťučinenie nad sumu priznanú ústavným súdom, t. j. nad sumu 3 000 € (bod 4 výroku nálezu).

VI. Trovy konania

37. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

38. Sťažovateľ si v konaní uplatnil nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2018 a za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020.

39. Ústavný súd v súlade s § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde preto rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastúpením v konaní pred ústavným súdom a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

40. Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

41. Ústavný súd priznal sťažovateľovi v súlade s § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky náhradu trov právneho zastúpenia celkom za dva úkony právnej služby vyplývajúce z obsahu spisu vykonané v roku 2018 (1. prevzatie a príprava právneho zastúpenia, 2. podanie ústavnej sťažnosti) á 153,50 € a režijný paušál 2 x 9,21 € vrátane 20 % dane z pridanej hodnoty, čo spolu predstavuje sumu 390,50 €, pričom pri rozhodovaní vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2017, ktorá bola 921 €. Náhradu za úkon právnej služby – vyjadrenie k stanovisku okresného súdu doručené ústavnému súdu 21. januára 2020 ústavný súd sťažovateľovi nepriznal, pretože obsah doručeného vyjadrenia nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

42. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa spoločnosti Beňo & partners advokátska kancelária, s. r. o, Námestie sv. Egídia 93, Poprad, v lehote uvedenej v bode 3 výroku tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

43. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkom konania pred ústavným súdom (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu